

Opleiding assistent: focus op farmaceutische patiëntenzorg

Met het oog op de uitdagingen die de farmaceutische zorg wacht, verandert in 2016 de driejarige mbo-opleiding tot apothekersassistent. Zo wordt vanaf augustus van dat jaar het nieuwe kwalificatiedossier van kracht. De wijzigingen betreffen niet alleen de openbare, maar ook de ziekenhuis- en bereidingsfarmacie.

12 Auteur **Marnix Westein**

De grootste verandering in het nieuwe kwalificatiedossier voor apothekersassistenten is de verplaatsing van bereidingsvaardigheden van de beroepsspecifieke basis naar het keuzedeel 'bereiden en aseptisch handelen'. Dit gaat veel apothekers en apothekersassistenten aan het hart. Het leidde in de vorig jaar door KNMP en SBA gehouden regionale gesprekken met onderwijs- en werkveld tot veel discussie. Echter, de slotsom was dat de veranderende arbeidsmarkt aanpassingen in de apothekersassistentenopleiding onvermijdelijk maken.

In de beroepsspecifieke basis komt vanaf 2016 in plaats daarvan het vak productzorg: het beschikbaar stellen van geneesmiddelen en indien nodig deze voor toediening gereed maken. In het verlengde hiervan zijn een goede logistiek en beheer nodig. In het keuzedeel 'bereiden en aseptisch handelen' zullen apothekersassistenten die daarvoor kiezen vanaf 2016 in 480 studiebelastingsuren (10% van de totale opleiding) worden voorbereid op het werken in een bereidende openbare apotheek, op de bereidingsafdeling van een ziekenhuisapotheek en bij een doorleverende grootbereider.

Kwalificatiedossiers

In de huidige mbo-opleiding is 80% van het onderwijs vastgelegd in het kwalificatiedossier. Onderwijsinstellingen hebben de vrijheid om de rest van de studie naar eigen inzicht in te vullen. Minister Marja van

Bijsterveldt van Onderwijs gaf enkele jaren geleden aan meer sturingsmogelijkheden en tegelijkertijd meer flexibiliteit te willen in het mbo. De minister besloot in 2011 een verbeterplan op te stellen: het actieplan *Focus op Vakmanschap 2011-2015*. Dit omvat een breed pakket aan maatregelen, waarvan één de ontwikkeling is van een nieuwe kwalificatiestructuur. De nieuwe modulaire opbouw van mbo-opleidingen bestaat uit:

- 50% basis, waarvan 15% algemene vaardigheden en 35% beroepsspecifieke onderdelen;
- 35% profieldeel (relevant voor beroepen met meerdere uitstrooproprofilen zoals mbo verpleegkunde);
- 15% keuzedelen, bestaande uit (afhankelijk van de grootte van het keuzedeel) één tot drie te volgen keuzedelen: beroepsspecifiek en/of algemeen.

Via Calibris, het kenniscentrum voor Zorg, Welzijn en Sport, kregen alle betrokken partijen twee jaar geleden de uitnodiging om op basis van deze instructies nieuwe kwalificatiedossiers te ontwikkelen. De apothekersassistenten waren daarbij vertegenwoordigd door de KNMP (Commissie Opleidingen), Stichting Bedrijfsfonds Apotheken (SBA), Optima Farma, de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers (NVZA) en de Nederlandse Vereniging voor apothekersassistenten en farmaciemedewerkers die werkzaam zijn in ziekenhuizen (NVFZ). Deze partijen hebben de kans gegrepen om het kwalificatiedossier grondig te herzien, op

**IN DE NIEUWE
OPZET BLIJFT
DE TERHAND-
STELLING VAN
MEDICIJNEN
CENTRAAL
STAAN**

basis van de beroepscompetentieprofielen voor openbare en ziekenhuisapothekers-assistenten die in 2011/2012 zijn gewijzigd. In 2013 hebben KNMP en SBA opnieuw regionale gesprekken gevoerd met apothekers en Regionale Opleidings Centra (ROC's) om de beoogde veranderingen in de kwalificatiedossiers te bespreken en hiervoor draagvlak te creëren. Nu is het nieuwe kwalificatiedossier gereed. In de figuur wordt de opzet weergegeven.

In het nieuwe kwalificatiedossier gelden voor alle mbo-opleidingen algemene vaardigheden voor taal, rekenen en loopbaan en burgerschap. Voor de apothekersassistenten-opleiding ligt dit op niveau 4, het hoogste niveau bij mbo-opleidingen. Apothekersassistenten moeten niet alleen de Nederlandse taal beheersen (mondelinge taalvaardigheid, leesvaardigheid, schrijfvaardigheid en taalverzorging), maar ook de Engelse taal. Rekenvaardigheden omvatten: getallen, verhoudingen, meten, meetkunde en verbanden.



Foto Thinkstock

Beroepsspecifiek zijn er aanvullende eisen, zoals berekenen van doseringen, omrekenen van hoeveelheden, toepassen van schaalverandering en controleren van berekeningen, bewaartermijnen en afleverhoeveelheden.

MEER SAMENWERKING MET ANDERE ZORGVERLENERS, ZELFSTANDIGER CLIËNTEN, MINDER BEREIDINGEN. DAT ALLES VRAAGT OM EEN ANDERS OPGELEIDE APOTHEKERSASSISTENT.

De farmaceutische wereld verandert snel



“De farmaceutische wereld is snel aan het veranderen”, zegt **Jeroen Mentink, openbaar apotheker en voorzitter Commissie Opleidingen tot eind 2014**. “De toenemende invloed van de zorgverzekeraars en overheid heeft een duidelijke impact. Het baliewerk wordt steeds belang-

rijker en het bereiden neemt verder af. Bovendien wordt de cliënt mondiger en veeleisender. Deze veranderingen vragen om een anders opgeleide apothekersassistent.”

“In samenwerking met het werkveld zijn we gekomen tot een gedegen kwalificatiedossier met bijbehorende keuzedelen. Extra farmaceutische patiëntenzorg voor aan de balie, een verdieping in de eerstelijns- en ketenzorg, en bereiden voor bereidende apotheken.”

Elsbeth Nagtegaal, ziekenhuis-apotheker en lid Commissie Opleidingen, vindt dat de huidige opleiding onvoldoende is afgestemd op de actuele werkzaamheden in de apotheek van het ziekenhuis. “Door Good Manufacturing Practice (GMP)



zijn de eisen aan productieassistenten strikt geworden. In de klinische dienstverlening is de aandacht verschoven naar de *front office* en voeren apothekersassistenten gesprekken met patiënten. In de nieuwe opleiding lijken de nieuwe vaardigheden en competenties op een goede en effectieve manier verweven.

Bereiden is een belangrijk keuzevak en zal gemotiveerde apothekersassistenten trekken en samenwerking vragen tussen bereidingsapotheken en de opleiding. Kleinere keuzevakken over ketenzorg en transmurale farmacie zullen hopelijk een impuls geven op het gebied van klinische dienstverlening.”

Yvonne Groot, apotheker-docent en lid Commissie Opleidingen, ziet dat de veranderingen in het kwalificatiedossier grote gevolgen hebben voor het onderwijs. Niet alleen verandert de lesinhoud door de verschuiving naar farmaceutische patiëntenzorg en communicatie, ook het onderwijsaanbod verandert door de invoering van de keuzedelen. Binnen de school liggen er kansen in de samenwerking met de andere opleidingen (dokters- en tandartsassistent, verpleegkundige).



Ter hand stellen

Voor alle betrokkenen was het duidelijk dat in de nieuwe opzet de terhandstelling van medicijnen centraal moet blijven staan. De eerste kerntaak betreft daarom de verzorging van medicatiebegeleiding. Daarin wordt veel medicijnkennis en farmacotherapie onderwezen en is er aandacht voor het aannemen van een zorgvraag, uitvoeren van medicatiebewaking, verzorgen van de uitgifte, geven van instructie en verwerken van de gegevens in het apothekinformatiesysteem (AIS). Aanvullend is een tweede kerntaak benoemd, namelijk begeleiding en advisering van patiënten, los van de receptgang. Dit is opgenomen in de opleiding om apothekersassistenten gesprekstechnieken te leren waarmee ze de vraag van patiënten centraal stellen. Daarnaast is het mogelijk vanaf 2016 het keuzedeel 'verdieping FPZ' te volgen. Dit keuzedeel van 480 studiebelastingsuren (10% van de totale opleiding) richt zich op medicatieoverdracht en begeleiding van doelgroepen zoals zwangeren, ouderen, patiënten met chronische of psychiatrische aandoeningen en mensen met een verstandelijke beperking.

Samenwerking

Aangezien multidisciplinaire samenwerking steeds belangrijker wordt, is dit in het nieuwe kwalificatiedossier opgenomen. Twee kleine keuzedelen (5% van de totale opleiding) zijn

ontwikkeld voor studenten die zich willen voorbereiden op het werken in de eerste of tweede lijn. Het keuzedeel 'eerstelijns- en ketenzorg' richt zich op het multidisciplinair oplossen van patiëntgerelateerde problemen die de eigen discipline overstijgen. In het keuzedeel 'intra- en transmurale zorg' staat de medicatieverstrekking in de ziekenhuis en poliklinische apotheek centraal met daarbij speciale aandacht voor opname- en ontslagmedicatie.

In maart hebben KNMP, SBA, NVZA en VDB (de vereniging van doorleverende bereidings-apotheken) een intentieverklaring met ROC's ondertekend om zorg te dragen voor een passend regionaal aanbod van de keuzedelen, omdat met name voor het keuzedeel 'bereiden en aseptisch handelen' het risico bestaat dat dit onvoldoende wordt aangeboden.

De ROC's zullen het aanbod regionaal, in samenwerking met apothekers, verder gaan invullen: welke keuzedelen moeten worden aangeboden, hoe vindt de examinering plaats en hoe worden stage- of beroepspraktijkvormingsplaatsen ingericht?

Donderdag 29 januari houdt de KNMP Commissie Opleidingen een platformdag over dit thema, speciaal voor docenten van de apothekersassistentenopleidingen. Op www.kwalificatiesmbo.nl zijn het volledige kwalificatiedossier en alle daaraan gekoppelde keuzedelen in te zien. ■

ALS TWEDE KERNTAAK IS DE BEGELEIDING EN ADVISERING VAN PATIËNTEN BENOEMD

Meer onderdelen in nieuwe opleiding tot apothekersassistent

